

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Foto copertă: Sergiu și Simona Andrușcă

© Editura de Suflet, pentru ediția prezentă

Traducerea s-a realizat după lucrările originale în limba rusă: N.E. Pestov, *Sovremennaiia praktika pravoslavnogo blagocestia. Pokaiania*. Tom 2, Moscova, 2014; N.E. Pestov, *O Pokaini*, Pravsoslvnoe bratsvo sveatgo apostola Ioanna Bogoslova, Moscova, 2008.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PESTOV, N.E.

Pocăința: ospățul creștinului cu Părintele Cereșc / N. E. Pestov; trad. din lb. rusă de Gheorghită Ciocoi – București: Editura Sophia, 2015
ISBN 978-973-136-509-1

I. Ciocoi, Gheorghită (trad.)

265.62

Importanța pocăinței. Pilde ale acesteia

Chemarea la pocăință a fost cea dintâi predică a Mântuitorului Hristos: *Pocăiți-vă, căci s-a apropiat Împărăția cerurilor* (Mt. 4, 17).

Însă doar cei foarte păcătoși au oare nevoie de pocăință, iar noi nu?

În Evanghelie există un cuvânt – la prima vedere tainic. Domnul a spus: *N-am venit să chem pe dreپți, ci pe păcătoși la pocăință* (Mt. 9, 13).

Și, iată, adeseori era învinuit El că Se adresa mai mult păcătoșilor – desfrânatelor și vameșilor – și mai puțin acelor care respectau legea lui Moise – cărturarii și fariseii.

Pentru ce Domnul nu a vrut să Se ocupe de „dreپți”? Pentru că cei care se socoteau pe sine „dreپți” nu aveau

nevoie de pocăință. De fapt, se aflau într-o asemenea amăgire de sine, erau atât de mândri – mândria fiind cel mai urât păcat în ochii lui Dumnezeu –, încât erau de nelecuit sufletește din pricina absenței totale a conștiinței păcătoșeniei lor.

Desigur, nu există „drepti” pe pământ. Prorocul David constată: *Toți s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut; nu este cel ce face bunătate, nu este până la unul* (Ps. 13, 3).

Un stareț (al cărui nume nu este cunoscut) i-a spus următoarele cuvinte ucenicului său: „Vezi, fiule, că nu doar eu cu tine, monahi închipuiți, avem nevoie de neîncetată trezvie și de plâns, ci și marii nevoitori au nevoie de acestea. Ascultă judecata cea duhovnicească: minciuna este de la diavolul; privitul la o femeie cu patimă Dumnezeu l-a numit preadesfrânare; mânia asupra aproapelui este socotită ucidere; pentru fiecare cuvânt deșert va da un răspuns. Și cine ar fi acel om și unde s-ar afla el care să nu fi mințit, care să nu fi fost ispitit de poftă, nicicând să se fi mâniat pe aproapele său,

în care să nu afli cuvânt deșert și care din aceste pricini să nu aibă nevoie de pocăință?”

Iată ce scrie despre aceasta Aleksandr Elceaninov: „Vă îndreptățiți cu faptul că faptele voastre sunt unele obișnuite, că n-ar fi deloc importante. Nu există însă nimic fără însemnătatea sa în lume – nici în privința celor bune, nici a celor rele. Fapta cea mai neînsemnată, cuvântul cel mai de neluat în seamă, cel mai schimbător simțământ – sunt importante, esențiale, după cum întreaga lume își are rostul ei. Pentru aceasta, chiar și cele mai mici fapte săvârșite trebuie socotite ca importante și nicicând să nu le socotim nedemne de luarea noastră aminte, nici să credem că n-am avea responsabilitate pentru ele.”

În chip conștient, să biruim dară mândria minții în privința aparenței „dreptăți”, să ne plângem sărăcia noastră, murdăria păcatului și a patimilor din sufletul nostru care se află în robia duhului celui viclean, și să conștientizăm necesitatea unei adânci și lucrătoare pocăințe pentru noi.

Astfel, pocăința este de trebuință tuturor oamenilor, fără excepție: tuturor celor bolnavi, tuturor acelor care sunt cuprinși de răni sufletești.

Sfântul Isaac Sirul scrie: „De pocăință întotdeauna au nevoie atât păcătoșii, cât și dreptii, toți cei care doresc să dobândească mântuirea. Și nu sunt hotare ale săvârșirii ei, pentru că chiar săvârșirea cea mai desăvârșită nu este astfel. Pentru aceasta, pocăința, până la moarte, nu este îngădită nici de vremuri și nici de fapte.”

Aceasta poate explica paradoxul spiritual pe care îl formulează arhimandritul (mai apoi Patriarhul) Serghie:

„Cu cât mai mult omul înaintea-ză în moralitate, cu atât mai puternică este întru el conștiința nedesăvârșirii sale, și cu atât mai îmbelșugată pocăința lui cu lacrimi. Un asemenea exemplu este Sfântul Efrem Sirul, care aproape neîncetat vărsa lacrimi, deși purta întru sine urmele cele de neșters ale cereștii bucurii, prezente în fiecare drept, care se află întru adevăr.”

Astfel, mai cu seamă ca bolnavi și greu de lecuit trebuie să fie socotiți

aceia care, în amăgirea lor de sine, nu se socotesc bolnavi, ci se socotesc, dacă nu, chipurile, „drepti”, atunci nu mari păcătoși. Prin urmare, pentru tămăduire, e nevoie, întâi de toate, să-ți dai seama de boala ta și să conștientizezi nevoia de medic, adică să-ți recunoști păcătoșenia. Fără o astfel de recunoaștere, omul bolnav, fără de nădejde, se află într-o mândră amăgire de sine. Hristos este Medicul neputințelor noastre, însă așteaptă de la noi întoarcerea la El, așteaptă recunoașterea păcatelor noastre, și doar atunci le îndepărtează pe acestea de la noi și ne dă putere să luptăm cu păcatul. Însă ce este pocăința?

Iată definiția pocăinței, după Sfântul Isaac Sirul: „Importanța acestui cuvânt – pocăința – așa cum am cercetat din realitatea însușirilor acesteia este dată de apropierea de Dumnezeu și de cererea neslăbită, cu frângere de inimă și cu rugăciune de iertare, a păcatelor de dinainte și a celor viitoare. Pocăința este corabia sufletului, pe care se plutește și în care ne mântuim pe marea cea gândită a păcatului.”

Sfântul Ignatie Briancianinov definește astfel pocăința: „În pocăință descoperim toate poruncile lui Dumnezeu. Pocăința este conștientizarea căderii proprii, a netrebniciei fiirii omenești căzute, iar de aici permanenta nevoie de Mântuitorul.” Tainic este procesul pocăinței sufletului! În acesta descoperim înaintea lui Dumnezeu rănila sufletului nostru și, întristându-ne cu duhul și cu durerea inimii, mărturisim că suntem conștienți de ele, îngrozindu-ne de ele și cerând tămăduirea rănilor și iertarea păcatelor.

Din adâncă conștientizare a păcatelor se spală sufletul prin lacrimile pocăinței. Pe această cale au mers toți cei pe care Biserica îi socotește sfinți și drepti. Și doar pe această cale „strâmtă” și „îngustă”, calea sărăciei duhovnicești și a adâncii pocăințe, este cu putință mântuirea sufletului.

Sfântul Ignatie Briancianinov scrie în această privință: „Tot cel ce se silește să intre la nunta Fiului lui Dumnezeu fără haină curată și luminoasă, străin de pocăință, și doar cu cămașa zdren-

țuită, într-o stare de păcat și de înșelare de sine, este aruncat afară, în întunericul înșelării celei diavolești. Pocăința și toate din câte este ea alcătuită se prezintă astfel: zdrobirea și îndurerea duhului, plânsul inimii, lacrimile, judecarea de sine, amintirea de mai dinainte a morții, luarea-aminte la judecata lui Dumnezeu și a veșnicilor chinuri, simțirea prezenței lui Dumnezeu, frica de Dumnezeu – toate acestea sunt darurile Domnului, daruri nespuse de prețioase, daruri dintru început și de temelie, zălogire a darurilor celor înalte și veșnice. Fără primirea lor mai dinainte, darurile cele de pe urmă sunt cu neputință de dobândit.”

„Nu are importanță cât de înalte sunt faptele noastre – spune Sfântul Ioan Scărarul –, însă, dacă noi nu am dobândit o inimă îndurată, aceste nevoițe sunt și mincinoase, și deșarte. La ieșirea sufletului nostru, de nimic nu vom fi învinuiți într-atât ca de faptul că nu am plâns neîncetat pentru păcatele noastre. Pentru că plânsul are putere îndoită: șterge păcatul și naște smerita cugetare.”

păcătos și vei fi îndreptat” – spune Sfântul Isaac Sirul.

Veniți să ne judecăm, zice Domnul. De vor fi păcatele voastre cum e cârmâzul, ca zăpada le voi albi, și de vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face – astfel grăiește el prin gura Prorocului Isaia despre cei care se pocăiesc (Is. 1, 18).

Rugăciunea de pocăință a Sfântului Isaac Sirul

De ce este atât de important să ne amintim de rugăciunile de pocăință? În mod evident, pentru păcatele noastre, pentru patimile noastre nenumărate și pentru delăsarea noastră. Iar pe lângă aceasta, să ne amintim de jertfa mântuitoare a lui Hristos și de pătimirile Lui mărețe și de neatins pentru noi. Anume în acest scop a alcătuit această importantă rugăciune Sfântul Isaac Sirul.

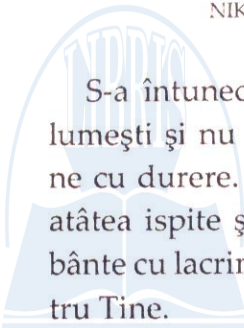
„Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeu nostru, Care ai plâns pentru Lazăr și lacrimi de întristare și de milostivire ai vărsat pentru dânsul, primeș-

te lacrimile mele. Cu patimile Tale, vindecă patimile mele. Cu rănilor Tale, tămăduiește rănilor mele. Cu sângele Tău, curățește sângele meu și amestecă în trupul meu mireasma trupului Tău cel de viață făcător. Fiarea cu care vrăjmașii Te-au adăpat să îndulcească amărăciunea cu care potrivnicul m-a adăpat. Trupul Tău întins pe Cruce să întindă către Tine mintea mea cea trasă jos de diavoli.

Capul Tău, pe care l-ai aplecat pe Cruce, să înalțe capul meu cel palmuit de potrivnici. Preasfintele Tale mâini, pironite de cei fără de lege pe Cruce, să mă tragă spre Tine din prăpastia pierzării, precum a făgădu-it preasfântă gura Ta. Fața Ta, cea batjocorită cu palmuiuri și cu scuipări, să umple de strălucire fața mea cea întinată în fărădelegi.

Duhul Tău, pe care l-ai încredințat Tatălui când erai pe Cruce, să mă povățuiască spre Tine, prin harul Tău.

Nu am inimă plină de durere că să Te caut. Nu am pocăință, nici umilință care întorc pe fii la moștenirea lor. Nu am lacrimi mângâietoare, Stăpâne.

S-a întunecat mintea mea cu cele lumești și nu poate să caute spre Tine cu durere. S-a răcit inima mea de atâtea ispite și nu poate să se înfierbânte cu lacrimile dragostei celei pentru Tine.

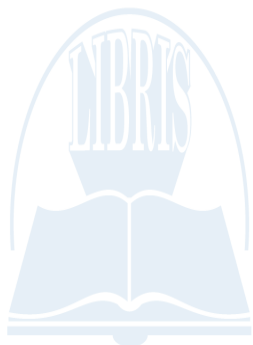
Ci Tu, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuule, Vistierul bunătăților, dăruiește-mi pocăință neștirbită și inimă îndurerată, ca să pornesc cu tot sufletul în căutarea Ta; căci fără de Tine mă voi înstrăina de tot binele.

Dă-mi așadar, Bunule, harul Tău. Tatăl, Care Te-a născut din sânurile Sale fără de ani și mai înainte de veci, să înnoiască în mine închipuirea icoanei Tale.

Te-am părăsit, Doamne, să nu mă părăsești. Am ieșit de la Tine, ieși în căutarea mea. Du-mă la pășunea Ta cea duhovnicească. Numără-mă între oile turmei Tale preaalese. Hrănește-mă împreună cu ele din verdeța dumnezeieștilor Tale Taine. Căci inima lor curată este sălașul Tău și se vede într-însa strălucirea descoperirilor Tale. Strălucirea Ta este mângâierea și odihna celor ce s-au ostenit pentru Ti-

ne în necazuri și în toate felurile de chinuri.

Acestei străluciri mă învrednicește și pe mine, nevrednicul, cu harul și cu iubirea de oameni a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, în vecii vecilor. Amin.”

Semnele și roadele adevăratei pocăințe

*„Dacă nu vom repeta păcatele noastre
de mai dinainte atunci vom primi
de la Dumnezeu iertarea pentru ele”
(Sfântul Varsanufie cel Mare)*

„Pocăința este calea către împărăția lui Dumnezeu în sufletul nostru.” La aceasta, unele osteneli ale pocăinței celei dinafară nu au putere fără nevoința lăuntrică. Sfântul Varsanufie cel Mare adaugă: „Nevoințele cele din afară, fără cele lăuntrice, întru nimic nu-l pot schimba pe om.”

Despre caracterul nevoințelor lăuntrice scrie în acest chip egumenul Ioan: „Judecata lui Dumnezeu pe pământ se arată în pocăință și în umilința omului înaintea lui Dumnezeu. De aici se naște minunata și bucuroa-

sa năzuință a sufletelor credincioase către smerenie și «omorârea» noastră întru Domnul. Iar sufletul, slobozindu-se, ia aminte acum la toate vrednicile sale, la bogăție și la cele înalte – cu dreaptă vedere – și uită de toate cele iubite mai înainte. Vede acum doar ne iubirea și nedreptatea sa și mărturisește întreaga adâncime a nedreptății sale și întreaga ne iubire.”

Părintele Aleksandr Elceaninov face o astfel de caracterizare a pocăinței: „Durerea pentru păcat, întoarcerea de la el, recunoașterea lui, mărturisirea, hotărârea și dorința de izbăvire, tainica preschimbare a omului, lacrimile care o însoțesc, cutremurarea întregului trup, curățirea pe de-a-ntregul a sufletului, simțământul de ușurare, bucurie și pace.”

Se întâmplă ca omul să lase păcatul cu fapta, însă, odată cu amintirea lui în inimă, să simtă încă dulceața lui și dispoziție către acesta. Va fi iertat atunci un astfel de păcat? Și se va prefăce în păcat o asemenea amintire? Sfântul Varsanufie cel Mare, la o astfel de întrebare, dă ucenicului său

această lămurire: „Una este a-ți aminti de dulceața mării, iar alta este a o gusta pe ea. Și, totuși, aceluia căruia deși îi vine în amintire dulceața păcatului, însă care nu îngăduie lucrarea acestuia și cu tărie se nevoiește împotriva lui, acestuia i se iartă păcatele de mai dinainte” (răspunsul 234).

Sfântul Ioan de Kronstadt sfătuiește: „Lucrătoare este acea pocăință care e însoțită de puternica hotărâre de a te îndrepta. Pocăința doar în cuvinte, fără hotărârea de a ne îndrepta și fără simțământul frângerii inimii se numește fățarnică.”

Sfântul Varsanufie cel Mare spune: „Dacă nu vom repeta păcatele noastre de mai dinainte, atunci Dumnezeu ni le va ierta pe acestea.”

Totuși trebuie remarcat faptul că, în general, această pravilă ar putea fi privită ca o excepție.

În istoria Bisericii e însemnată o astfel de întâmplare: Un tâlhar, pocăindu-se de păcatele sale, a venit la mănăstire și a început să viețuiască în pustie, lucrând ostenelile cele monahicești ale pocăinței. După mai mulți

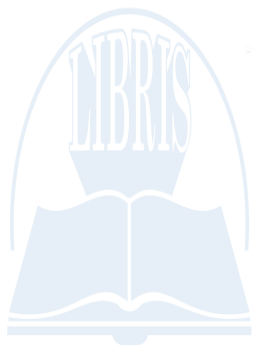
ani de viață în acel loc, într-o zi, a venit la egumen și i-a spus: „Acum nu mă mai chinuie conștiința pentru păcatele mele cele de demult săvârșite în lume și simt că Domnul mi le-a iertat pentru pocăința mea. Însă am un păcat pe care nu pot să-l uit și amintirea căruia continuă să-mi chinuie sufletul, neținând seama de ostenele pocăinței pe care le-am împlinit: cândva am omorât un tânăr, pe care îl văd și acum în fața ochilor, de parcă ar fi viu, la fel ca atunci când l-am omorât. Binecuvântează-mă, părinte, să mă duc în orașul meu unde mă știau pe mine ca tâlhar, și unde să primesc cele datorate pentru faptele mele!”

Starețul l-a binecuvântat, și acesta a pornit către orașul său unde a fost recunoscut. Au pus atunci mâna acei orașeni pe tâlharul de mai dinainte și l-au ucis. Atunci Domnul, în taină, prin glasul Său, a arătat acea măsură a pocăinței, care în chip desăvârșit a curățit sufletul lui îngreunat de mari păcate. Și în acest caz, păcatul dezlegat nu a împăcat sufletul celui care s-a căit de acesta.

Într-adevăr, cel care se căiește pentru păcat poate fi recunoscut după următorul semn: unul ca acesta încetează să mai ia aminte la păcatele și viciile altora, să-i mai judece pe ei și să-i condamne pentru păcate. Ai putea să mai iei aminte la casa altuia care arde, atunci când ochii tăi duhovnicești văd pârlolul casei tale, iar întreaga ta luare-aminte este la înghițirea ei, la neîntrerupta arătare a pârlolului tău lăuntric?

Și, împreună cu aceasta, să amințim și ceea ce spune Sfântul Varsanufie cel Mare: „Simte răul miros al păcatelor tale și nu vei mai simți răul miros al păcatelor altora.” Iată altele câteva semne ale pocăinței lăuntrice pentru păcate, pe care ni le arată tot același sfânt părinte: „Recunoaște-te pe tine păcătos și vinovat de multe răutăți și nu te împotrivi în cuvânt nimănui, nici nu te supăra, nici nu te mânia pe cineva, ci socotește-i pe toți ca mai buni ca tine și ca mai înțelepți.”

Iată ce scrie Sfântul Ignatie Briancianinov despre aceasta: „Lucrătoru-

Cuprins

Importanța pocăinței. Pilde ale acesteia . . .	5
Din scrierile unui păstor despre pocăință	19
Calea către pocăință	23
Rugăciunea de pocăință a Sfântului Isaac Sirul	40
Semnele și roadele adevăratei pocăințe . .	45
Pocăința fiului risipitor	58
Este îndeșulătoare oare jertfa răscumpărătoare a lui Hristos pentru iertarea păcatelor creștinului?	65
Taina Spovedaniei	73
Spovedania (<i>din lucrările părintelui Aleksandr Elceaninov</i>)	87
Sfaturile Arhiepiscopului Arseni (Ciudovski) despre pregătirea pentru spovedanie	99
Pregătirea pentru spovedanie (<i>prelucare după Povestirile unui pelerin...</i>)	102
Spovedania de obște	109
O spovedanie la starețul Zosima	112
Descoperirea gândurilor. Mărturisirea unuia către altul	115
Taina Sfântului Maslu	123